57. aastakäik.

Ilmub iga päew, wäljaarwatud pühapäewad, suured pühad ja kroonupühad.

Kaasandena ilmuwad: 1) „Postimehe kirjakogu“, 2) Pilke- ja naljasuuline kuukiri „Sädemed“, 3) Piltidega kaunistatud kuukiri „Lasteleht“, 4) Seinakalender 1913, 5) Tähtraamat 1914.

Pärnu wäljaande talitus ja toimetus: Pärnus, Rüütli uul. 47, Kõnetraat 119. **Pää-wäljaande adress:** „Postimehe“ toimetusele, Tartus (Юрьевъ, Лифл.).

Toimetuse adress: „Postimehe“ toimetusele, Tartus.; Wene keeli: Въ ред. газ. „Постимесъ,“ Юрьевъ (Лифл. г.)

Toimetuse kõnetunnid: Rüütli uul. nr. 9, lehetalituses, igal tööpäewal kella 1—1½3 lõunal

Tellida wõib igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani. Adressi muutmise korral tuleb 10 kop. maksta ja wana adress üles anda.— Saamata-jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult siis maksuta järele, kui nende tellimise 14 päewa jooksul pärast numbri ilmumist postile on pandud. Kaastööd wõetakse kõikidelt wastu, ilma et erakondlist poolehoidmist nõutakse. Tarwitamata-jäänud käsikirjad hoitakse ainult sellekohase soowi päle alal. Käsikirjad, mis mitte meie alaliste kirjasaatjate poolt ei tule, jääwad hinna alla arwamata, kui neile tasunõudmine päle ei ole kirjutatud. Sõnumid ja muid kirjeldusi tohib „Postimehest“ ainult hallikat nimetades wõtta. Kaastöö eest maksetakse reg ehk ruutsentimeetri trükk-ruumi järele.

Postimees

Eesti päewaleht

Ilmub Eesti Rahwameelse Eduerakonna waimus.

Tellimisehind on päälehe

Postiga 12	kuu	päälle	6	rbl.	00	kop.;	postita	12	k
„ 11	„	„	5	„	60	„	„	11	
„ 10	„	„	5	„	10	„	„	10	
„ 9	„	„	4	„	60	„	„	9	
„ 8	„	„	4	„	10	„	„	8	
„ 7	„	„	3	„	60	„	„	7	
„ 6	„	„	3	„	10	„	„	6	
„ 5	„	„	2	„	60	„	„	5	
„ 4	„	„	2	„	10	„	„	4	
„ 3	„	„	1	„	60	„	„	3	
„ 2	„	„	1	„	10	„	„	2	
„ 1	„	„	—	„	60	„	„	1	

seitsme kuude numbrid arwatakse 2 k.tükk. ja posti

Wäljamaale 3 korda nädalas saates 11 rbl., k

Eraldi juurde maksta: „Postimehe kirjakogu“ eest: saates 75 kop., ½-aast. eest: saates 20 kop., ¼-aastes 10 kop.

Üksik nummer 3 kop.

Kuulutuste nonpareille-rida 5 kop., lehe esimesse hoidumaal kuulutuse-küljel 15 kop., lehe esimesse tõesandad kuulutused ilmuwad wõimalikult seisarmal tutust seile eest, et kõik kuulutused just ülesantud wõta talitus mitte oma päälle. Kuulutus, mis ühel ilmumu, maksab 7 kop. nonpareille

Et kõigile armsaks saanud paberosside

„Estonia“ „Podarok“ „Raketa“

10 tükki 6 k. 20 tükki 6 k. 20 tükki 6 k. (portmanides)

läbimüük 1913. a. 50% wõrra tõusnud on, arwas Ottomani wabrik wõimalikuks, ilma et eneselle selle läbi kahju teeks, nende paberosside wäärtust 15% osa tõsta.

Mis osa linnal ja maal meie kulturalises arenemises täita on.

II.

Maa on, kes inimest kannab.

Uue-ajalises rahwusmajanduse-teaduses on hakatud maa tähendust wõrdlemisi madalalt hindama. Tähendatakse selle pääle, kuidas rahwaste elus wälise kultura ehk ziwilisatsioni kerkimisega maa kui inimeste ülespidamise allika tähtsus järjest wäheneb.

Seda, mis inimesed maa andidest oma eluülespidamiseks otseteed wõiksid tarwitada, on kulturarahwaste juures wõrdlemisi wähe. Enamasti kõik maa tooted tulewad ümber töötada, enne kui kulturainimene neid wõib tarwitada.

Põllutöö kui saaduste algwalmistaja kaotab siis selle tagajärjel kulturarahwaste kestel järjest rohkem endiseid tähtsusest, mida juba sellest wõib näha, et põllutöö kulturamail rahwusmajanduses wõrdlemisi wäikest osa hakkab etendama. Nii elatab ennast Inglismaal kogu rahwast õieti ainult seitsmes osa otsekohe põllutööst.

Kõik muu rahwas leiab enesele ülespidamist tööstusest, kaubandusest, läbikäimise-talitusest j. m. Isegi Saksamaal, mida weel paarikümnewiie aasta eest põllutöö-maaks peeti, saab õieti ainult 30% rahwast otsekohe põllutööst ja karjapidamisest oma eluülespidamist. Ja koguni Põhja-Amerika ühisriikides, keda Europa ilmaturul kuni wiimase ajani pääasjalikult kui põllutöömaad wiljahindade määramisel tunti, hakkab oma kaswawa tööstusega rohkem ja rohkem „ilma töökoja“ kuulsust omandama.

Ometi on see põhjani ekslik ueajalise tööstuse ja kaubanduse wõimu tõusmise pärast põllutöö tähendust ükfikute maade rahwusmajanduses, kui ka terwe inimesesoo elus madalalt hindama hakata. Tuleb silmas pidada, et tarbeainete algwalmistus ometi kõigele inimese eluülespidamisele, kui ümbertöötawatele tööharudele otsustawaks aluseks on. Kui oletada, et põllutöö tõesti kaoks, siis oleks sellega ühtlasi kõigelt tööstuselt ja kaubanduselt kandew pind ära wõetud ja kõik ümbertöötaw tegewus kaotaks inimese elus iga tähenduse. Siis alles tuntaks kõigi kulturamaade rahwusmajanduses üleüldse, kui ka kapitalistlise suurtööstuse alal iseäralde, et kultura-inimene mitte fugugi ainult mõnu- ja maitse-wahenditest ei ela, mida tööstus walmistab, waid esimeses rinnas just neist ainetest, mida algwalmistus loob — kuigi enamasti kõik need ained kultura-inimesele tarwituse-kohaseks just ümbertöötawa tegewuse abil muutuwad. Ei saa ju inimene igapäewast leibagi, mis ueajalises toitluse-õpetuses jälle järjest suuremat lugupidamist wõidab, mitte otsekohe põllutöö walmistatud terawiljast, ilma et jahwatuse, küpsetamise ja muu ümbertöötaw tegewus juurde astuks.

Nii ei ole küll mitte neil õigus, kes põllutöö ainsaks wiljakaks rahwusmajanduse haruks tahaksid tunnistada, aga weel wähem on need õigel teel, kes põllutööst rahwusmajanduse nimel kui mõnest kõrwalise tähtsusega endiselt ajalt päritud rahwa-tööharust kõnelewad.

Põllutööle jääb rahwusmajanduses ja rahwaste elus enne kui pärast otsustaw tähendus, niikaua kui inimesel mitte korda ei lähe enesele eluülespidamise-wahendid otsekohe elundita-loodusest walmistada, ilma et seks elundlise loodusе wahetalitust waja läheks.

Kõige teadmise ja äratundmise järele ei ole seda üleüldse mitte loota. Kõike elu maakera pääl on päikse tegujõud ehk energia kandmas.

Kui see allikas kaoks ehk kinni jääks, kustuks ka kõik elu maakeral.

Päikse-tegujõud tungib kiirtes maakera pääle. Tema jääb aga siin ainult siis peatama, kui temal siin sündsaid wastuwõtjaid on. Muidu jaguneb tegujõud ilmaruumi laiale, ilma et tema maakeral uut elu pääseks sigitama.

Päikse-tegujõu wastuwõttewõime on weel. Meri on õieti suurepäralik päikse-tegujõu kogumiseriist ehk akkumulator, kust tegujõudu Thomas Edissoni taolised suurwaimud inimese kultura teenistusesse kawatsewad seada.

Kuid wesi hoiab päikse-tegujõudu sooja kujul ainult wähemal määral ja wähemat aega kinni ja annab teda õhu kaudu kergesti ilmaruumi edasi.

Selle wastu on teine kogumise-sisseseade olemas, mis päikse-tegujõudu wastuwõttes temale niisuguse kuju annab, mis teda suurel määral kaua aega alal hoidma paneb. See on taime-wald.

Taimedel on päikesarmastajas rohelused iseäralikud elundid ehk organid, mis päikse-tegujõudu wastu wõtawad ja taimekehaks koondawad.

Sellepärast walitseb ka loodused tung maakera pinda wõimalikult täiesti rohelisте taimedega katta. Maa kultura fügaw tähtsus põhjeneb just selle pääl, et inimene füüsilindlalt taimewalla rikastamiseks kaasa mõjub, et niisugused taimi edendada, mis päikse-tegujõudu eluotstarbekohaselt kõige paremini wastu wõtawad.

Taimekehas seisab päikse-tegujõud tegewalmilt, kuni ta tegewusele lahti päästetakse. See wõib aastatuhandeid ja miljonid kesta, kui taimekehad kiwinemise teel oma elundluse kaotawad, nagu seda kiwiſões näeme, mis määramata aegade eest taimedest maapinda on kogunenud, et nüüd põlemise teel tegujõudu tööts edasi anda. — Inimese kehasse ulatab aga elusünnitaw päikse-tegujõud elundliste taimede kaudu toidu kujul: taimed wõiwad tegujõu, mille nad oma roheluse elundитega päikselt wastu wõtnud, inimese kehasse, kus ta ennast kõiksugustes eluawaldustes wälisteſt liikumisteſt ja tegudest kuni falalisemate tunnete ja selgemate mõteteni ilmutab.

Kaudsel teel wõib taimedesse kogutud päikse-tegujõud ka loomariigi kaudu inimese kehasse tungida, kui inimene toiduks loomi tarwitab, kes taimi süües päikse-tegujõudu enesesse wastu wõtnud. Oluliselt ei muuda aga see asja mitte. Seest loomad ei ole tegujõudu mitte päikselt otseteed wastu wõtnud, waid seda ikka alles taimede kaudu omandanud.

Nii on siis algusliselt ainus allikas, kust inimene oma elutegewuse alalhoidmiseks päikse-tegujõudu wõib saada, taimewald, kuna loomariik ainult kaudseks tegujõuu-allikaks jääb: olgugi, et inimene loomariigi saadusi toiduks tarwitades päikse-tegujõudu mitmeti koguni koondatud kujul ja seega suuremal mõõdul wastu saab wõtta, siis ei tule ometi mitte unustada, et ka loomad tegujõud: päikselt mitte otseteed ei ole omandanud, waid niisama kui inimenegi ikka taimewalla toidu-kaswandik on.

Nii on siis selge, et inimene ainuükſi otsekoheses ühenduses taimewallaga ehk rohelise loodusega elusünnitawat päikse tegujõudu suudab järjest juurde wõita.

Edasi järgneb aga siit, et inimene oma elu alalhoidmiseks ja wäljaarendamiseks otsekohesse osasaamisesse maaga peab jääma, kes ju ka rohelisele loodusele kandjaks on.

Inimene on sunnitud ennast karmides kliima-oludes teatawal määral loodusest eraldama. Iseäranis sääl, kus ka roheline loodus ei saa sigineda, peaks ju elu ilma kulturalise kaitseta, nagu seda elumaja pakub, häwinema. Kuid niisugune loodusest eraldamine on ikka ainult hädaasi ja tohib ainult teatawate piiridest ulatada, kui ta mitte elu ei pea häwitama ehk loomulikus arenemises takistama.

Kõigest loodusest ja elundlisest olemisest käib kindla alustõena mõte läbi, et kõik elu ja loodus ainuükſi otsekoheses ühenduses maaga kui elu ainelise kandjaga wõib kesta ja areneda.

Inimese ja tema elu kohta maksab üleüldine alustõde, et tema oma eluga ainuükſi otsekoheses osasaamises — rohelise — loodusega ja sigitawa maa mullaga wõib olla ja kaswada.

Kui tõsisemalt selle üle järele hakatakse mõtlema, kuidas inimene elusünnitawat päikse-tegujõudu ainuükſi maamullal siginewa rohelise loodusе kaudu saab omandada, siis saadakse järjest selgemini ja selgemini aru, et see mitte tühine kõnetäänu ei ole, kui me kinnitame, et inimene kõige oma elu ja olemisega õieti alles otsekoheses osasaamises maaga ja rohelise loodusega wõib püsida ja areneda.

Jääb see põhjusmõte kui alustõde maksma, siis on sellel rahwaste kulturaelu ja arenemise sihtide kohta põhjapanew tähendus.

Otsekohesed sõnad.

Politsei uuendamise eelnõu on nüüd juba riigiwolikogusse antud. Eelnõuule on sisemiste asjade minister seletusekirja juurde lisanud, mis oma otsekohesuse poolest midagi enam soowida ei jäta. Selles seletusekirjas on muu seas öeldud:

„Kui praegune eelarwe politseiametnikkudelt wõimaluse wõtab isegi poolkehwalt oma palgaga läbisaada ja neile sellega wõimalust annab kombe läbi peaaegu pühaks saanud õigust kõiksuguste pühadekingituste ja muude annetuste ja maksude wastuwõtmiseks tarwitada, siis ei wõi wõitsed palgalisandused politseiametnikkudele neid mitte selleſt nõiutud ringist wälja, kus wõitluses olemise eest seadusewastaseid abinõusid tarwitatakse, abinõusid, mille hindamise juures mitte see tähtis ei ole, mida wastu wõetakse, waid asjaolu, et tarwidus rahawäljapressimise järele olemas on.

Ainult siis, kui igal politseiametnikul nii palju palka on, et ta muretalt elada wõib ja ta mitte sunnitud ei ole omale salajaid sissetuleku hallikaid muretsema, alles siis wõib politsei tegewust õigele teele juhtida, ainult siis on ülemusel kõlbline õigus igasuguse altkäe maksuwõtmise wastu armutalt wälja astuda.

Teiselt poolt ei wõi aga asjaolu, mis kellegile saladuseks ei ole, mitte kahe silma wahele jätta, et paljud politseiametnikud mitte ainult muretalt ei ela, waid et nad tõsisa jõukal järjel on. Selleſt on näha, et praegusel ajal elanikud ise, sagedasti õige rohkel määral neid miljonid maksawad, mis politseieelarwes puuduwad. Sellepäraſt on tarwilik seda palgalisa seadusliku teel korraldada ja elanikka jäädawalt sarnasteſt sundusliikudeſt maksudeſt wabastada, nõnda nagu nad uue kohtuseadusega kohtunikkude rahawäljapressimiseſt wabastatud on.“

Need on tõesti otsekohesed sõnad. Riigi sisemise politika ja riigi politsei ülemjuht tunnistab siin awalikult, et politsei altkäe maksu wõtab, et see peaaegu nende „pühaks õiguseks“ on saanud, et see „kellegile saladuseks ei ole“. Tõepoolest, see ei ole ka kellegile saladuseks olnud, see on üks neist paiseteſt olnud, mis riigi organismuſt juba wanaſt ajaſt päale halwanud on. Kuid kahtlema peab, kas ainult palgakõrgendamine seda pahet jäädawalt häwitada suudab. Eelnõuus lubatud palgalisandus ei ole ei tea kui suur, osa politseiametnikkudest saab ainult mõnisada rubla aastas palka juurde, nagu näit. päälinnade passi-büroo ametnikud. Pääle selle wõetakse uue eelnõuu järele politseiametnikkudelt terwishoiu-järelwalwus linnades, awalikkude majade järele walwamine ja m. ära. Ja ka see ei ole saladus, et see „tegewus“ seni ka omal wiisil sissetuleku hallikaks oli. Karta on, et elanikud selle „kahju“ siis mõnel teisel teel oma tasuteſt katawad. Ka annab uus eelnõu politseiametnikkudele õiguse elanikkudele administratiwsel teel wähemaid trahwisid pääle panna, nagu see kangema walwusekorra ajal on. Kuna aga eelnõu elanikkudele õiguse annab politsei korralduste wastu kohtus kaebuſt tõsta, paljud aga häämeelega kohut käia ei taha, waid oma asja parem „waikselt ära õiendawad“, siis on arwata, et eelnõu siin omalt poolt politseiametnikkude sissetulekut „tõsta“ aitab.

Palga kõrgendus ja muud eelnõuus kawatsetud uuendused ei kaota alltäe maksuwõtmist wististi mitte. Elanikkudel puudub ikkagi pääasjaline ametnikkude omawoli wastu, õiguseid ametnikka wastutusele wõtta on liiga piiratud. Ametnikkude wastutuselewõtmise seaduse-eelnõu wõetakse küll riigiwolikogus wastu, kuid riigiõukogu parandas seda õige „põhjalikult“ ja andis selle riigiwolikogusse tagasi, kus ta praegugi weel puhkab. Uus eelnõu toob küll „ühtluſt“ ja seab politsei terwelt kuberneride alla. Aga see ei ütle weel, et ametnikka neude tegude eest seadusliku wastutusele wõtta wõib. Wähematele waheſt pääseb ligi, kuna aga suuremad ikkagi kättesaamataks jääwad.

Ajakirjanduse ülewaade.

Linn ja maa.

Selle päälkirja all awaldab „Päewalehes“ E. W. „üksikuid mõtteid“. E. W. rõõmustab kõige päält selle üle, et kord jälle tähtsa põhjusmõtteliku küsimuse selgitamise kallale on asutud ja soowib, et linna- ja maakultura küsimuſt wõimalikult asjalikult peaks läbi harutatama, mitte ainult abstraktiilsi mõtteid mujalt mailt teaduse meetelt ette toodama, waid selle küsimuse selgitamiseks tuleks iseäranis ka meie omapäraseid tegelikka olusid silmas pidada.

Et linna ja maa küsimuſt põhjalikult walgustada, tuleks kõige päält selgusele jõuda, „kui palju meie maa oma kõige eluliſemate ja wähem eluliste nõuete täitmise tarwidusega linna kanda suudab, misſugusel määral jaksab linn maa tarwidusi täita ise, wäärtuste looja olla... oma elamist kinni maksta.“ See küsimus ei ole kerge selgitada, seſt et meie linnade elu kõige suuremal määral päälе kodumaa ka suure riigi oludest ära ripub: „wõtte neilt (linnadelt) nende praegune osa Wenemaa wäljaweo wahetalitajatena ja waadake siis

ÄRIMEHED!!

Kuulutage „Postimehe“ tulewaastases tähtraamatus!

See on enam kui kasulik. Tähtraamat saadetakse „Postimehe“ ja selle wäljaannetega wähemalt 18-tuhandas eksemplaris kodumaale, Eesti asundustesse Wenemaale ja wäljamaale laiale. Tähtraamat ilmub juba oktobri kuu algul ja tuleb pääle selle weel müügile. Kuulutusi palub kõige hiljem 1. oktobrini ülesanda. **„Postimehe“ talitus.**

Liiwimaa Linna-Hüpot. Seltsi

pantkirjade kupongisid ja loosi alla langenud pantkirju ostab

Pärnu Wastastik. Kredit-Ühisus.

Päewaud

Ungari saadikutekog
wal kokku. Iseseiswuslas
jusseaduslased lahkusiwad

Poincaré ja kuning
siwad teisipäewal südamli
Pariisi lehed rõõmuga wa

Italias on waliimise
melpool weriseid kokkupõrk

Atenast teatatakse uue
sed Türgimaaga kaua s

Serbia wägi on äle
nud, et mõnda tähtjast se

Sedasama on Monte
kellele albanlased Gusinje
tunginud.

Saapanis ei olda
sõbralik.

Mäekaewanduse-õnn
hedal: 5 surnud ja 8

Kiiewi ringkonnakohtus
sessi harutamine.

weel, kui palju neil iseseſ
tähtsust“ järele jääb“.

„Meie maa produtseeri
kohe majandusliſi määrtuſ
ja toidab igal pool linna.

„Ja kui mõned wäljama
tulewad ja oma maad et
selle kaudu wõtmalik, et ned
tooteid walmistawad ja mure
siis nõnda üleda kogu maailm
nemadki oma maad tõsiſelt
meile kõige selgemine Pran
Paris. Prantsuse ühiskond
salga seda Pariisi kurnawat mõ
abinõusid selle wastu ja on õ
siin. ülemaailmaline kulturatäht
tähtsumine on tekkinud, millest
maale!

Meie linnade kulturaliſt m
rahwale ei wõi eſtalgul kuigi
mida tõeste kulturaks wõiks n
meie linnadel. Nemad — nen
on alles teiste rahwaste ku
ajajärgus, nad on alles laenaj
ne pea midagi loonud. Nisa
nende majandusliste wäärtuste
uute wäärtuste loomine üleüldi
wõib seda ainult töötawa rahw
meie kodanlased maali kaasa to
tatresſidest juurde on kaswat
tisenõudmist ja mõnda õnnesto
dega ning majadega ei wõi om
waks tööks pidada.

Et aga meiegi suurematel
häiritaw mõju on, nagu see n
linnas Pariis ennast awaldab,
tahele wõtnud panna, kes näit
elu lähemalt on tahtnud silm

Eesti linnadel kui majand
keſtlushtadel ei wõi wist kunagi
seſt et meie maal suurtööstuse

— — — — — Öeldagu
malt meie rahwale on m
linnaſt wõrdlemata tähtsam. K
linnale alatasa wärsket werd ju
meid wõilluſes olemise eeſt ra
aega wee pääl hoida. Seepära
tõõmine ja olude kõigetülgne
wuskliſe olemasolu seisukohaſt
linnakultur. Ning sellepäraſt t
ülikoolide käimapanemise mõt
pääle mõtelda.

—

Teine aſt on muidugi, kut
miſt kõrwalseks asjaks peetakse

Kaubandus ja

Linatööstuse seisu

Käesolewal aastal päl
komitee, mis maakorraldus
walitsuse juure asutati, o
päewa. Linaasjanduse
on linatööstuse edendamisel
tõõtada, selle tööstuseharu
õppimine Wenemaal ja la
tarbekohase ühenduse loomi
tööstuslaste ja Europa
mis kõigesuuremal määral
Nimetatud komitee ühenda
piirkondade, semstwode ja
ajemikud, lina-tööstuslased

Wene linakauplemise
siseturul kui ka wäljamaal
walitsuse tähtsam ülesanne,
tunnub, kui suur tähtsus li
maa põllumajanduses on.

Kest statistika-komitee
aasta kohta awaldatud, ann
luse Wenemaa linaskwatus
seseſt täit pilti saada, kui t
osa Wene linna ilmaturul et

Külwipinna suuruse kui
tuse poolest seisab Wenem
hulgas esimesel kohal. S
järgmine tabel („Rossia“ j

	Aastad.	Lina küllwi pind dessatin.	Saak. tuh. p
Austria	1911	35,093	1,270
Belgia	1909	14,558	—
Ungari	1911	14,200	555
Holland	1911	14,358	441
Iirimaa	1911	24,649	720
Italia	1911	8,073	171
Rumenia	1912	28,585	84
Prantsusemaa	1910	19,862	915
Rootsimaa	1911	1,546	34
Wenemaa	1912	1,419,280	45,807

Neisse arwudesse on mahutatud kogu Wenemaa linafaak, kuid lina tööstuse pääasupaikadeks on ainult 27 kubermangu, millest mõned täie õigusega linatööstuse kubermangudeks wõib nimetada. Neis on lina kaswatamine peaaegu ainuke tööstus, kõik teised tööstuseharud on põllumajandusest eemale tõrjutud. Kest statistika-komitee teateid mööda oli 27 kubermangus 1912. aastal lina külwatud 1.039.305 dessatini, mille päält 32.455.500 puuda lina saadi. Iseäranis edenenud on linatööstus Wjatka (113.547 dess., saak 3.630.400 p.), Tweri, Pihkwa ja Smolenski kubermangus.

Mis lina tarwitamisesse puutub, siis on arwustiku waral kindlaks tehtud, et kõige suuremal määral Wene lina tarwitawad wäljamaa turud. Ainult wäike osa Wene lina läheb ümbertöötamiseks Wene wabrikuisse.

Nii on 1912. a. wälja weetud 19.333.694 puuda, see on peaaegu kogu 1911. a. linasaak, (21.941.201 p.) Wene wabrikutes on ümbertöötatud ainult umbes 4.500.000 puuda.

Tähtsamad Wene lina tarwitajad on: Inglismaa, mis 29,9 protsenti kogu wäljaweost tarwitab. Siis järgneb Saksamaa — 25,9 protsendiga, Belgia — 22,8 pr., Prantsusemaa — 11 pr. ja Austria-Ungari umbes 8 protsendiga.

Ettetoodud arwud näitawad selgesti, kui wähe tasakaalus lina ümbertöötamine üleüldise linasaagiga Wenemaal on, peaaegu kogu Wenemaa linasaak läheb ümbertöötamiseks wäljamaale. Wenemaa weab odawat tooresainet wälja ja saab ise wäljamaalt, pääasjalikult Põhja-Ameerikast, kõisi, nööri, kalapüügi wõrke, mitmesuguseid jämedaid ja peeneid linaseid riideid jne.

1912. aastal on Wenemaalt wäljaweetud linawabrikute tööfaadusi 97.000 puuda 625 000 rubla eest, aga sisse weetud Wenemaale 925.000 puuda 7.679.000 rbl. eest, see on kümme korda rohkem!

„Rossia“ näeb niisuguse ebaloomuliku olukorra parandamise wõimalust esialgu ainult selles, kui linatööstuslased ühinewad ja ühiselt lina asjanduse tõstmisels sammusid astuwad. Hiljuti on „Wene linatööstuse aktsia-ühisus“ Moskwas asutatud, millest tähtsamate linaäride asemikud osa wõtawad. Ühisuse eesmärk on linaasjandust korraldada, suuri aitasid ehitada ja mitmesuguseid lina ümbertöötamise wabrikuid asutada.

Need on esialgsed linatööstuse edendamise katsed. Linatööstuse põhjaliku korralduse juures tuleks Wenemaal aga päärõhku just lina esialgse ümbertöötamise päale panna, mis weel õige puudulik on ja lina määrtust wähendab tõsise wiia. Alles tema kaswatas riiki nii, et see tarwilikkudes ja loomulikkudes wõitlustes üksteise wastu käiwate sotsialiste kasude wahel täiesti erapooletuks jäi. Ka nüüd on tal põhjusmõtteks, et riik palgawõitluste wahele wägiwallaga ei tohi segada, waid ainult kui kaswataja ja nõuandja, ja et neid wõitlusi sundusliikude wahekohtutega ainult siis wõidakse lõpetada, kui jutt makswate töölepingute tarwitamisest ja seletamisest on, kuna uute lepingute tegemisel riik ainult waheltkõneleja osa wõib mängida. Et kabinett uuelt saadikutekogult sotsiaalse töölise-kinnitust laiendust ja parandust ootab, see oli juba enne teada.

Terwise kaitse ja laste ja noorte eest hoolitsemine on meie aja hartduse üleüldised põhjusmõtted, ja mida enam rahwusline südametunnistus Italias on ärganud, seda tungiwamaks lähewad sellekohased nõudmised. Kui Giolitti siin üksikutest asjadest ei ole kõnelenud, siis ei tule seda kahetseda: sellest kõneldakse muidugi juba. Kooliprogrammis seisawad kestkooli parandus ja kooliõpetajate seisukorra parandamine eesotsas; wiimane saadikutekogu on need küsimused korraldamata jätnud. Põllumajandusе eest lubatakse hoolitseda, ja et nüüd kõigil meestel walimisõigus on, siis ei wõitks see lubamine enam tühiseks jääda; see käib iseäranis lõunamaa põllutööliste küsimuse kohta, kelle seisukorda itka on lubatud parandada, ilma et seda oleks tehtud; nüüd on neil enestel häälõigus ja wõiwad nad parlamendi kohta mõju awaldada. Mis kohtu asjadesse puutub, siis lubatakse nõudmiste asjus koktupidamist kirendada. Edasi tahetakse ametnikkude kelmust, mis kohtupalee ehitamisel jälle kõikidele silma on paistnud, wähendada.

Walitsuse programm on uue suure erakonna programm, kelle Giolitti on asutanud, erakonna, kellel ühisusi ega kindlaid piiriisid ei ole, une Italia ja uute iiallaste erakonna, demokratlise rahwusluse erakonna, mida Giolitti on äratanud, et temaga wana ajaloolise Italia liig individuaalistlist ja rahwusliselt wõimetut demokratiat wõita.

Rahu Türgimaa ja Bulgaria wahel.

Neli rahu ühe ainukese aasta jooksul! Lausanne rahulepingule, mis Tripoli sõja lõpetanud, on kewadel Londoni rahu järgnenud, kristliku Balkani-ühenduse saagiwõitluse on Bukaresti rahu lõpetanud, ja 16. (29.) septembril on Konstantinopolis Türgimaa ja Bulgaria kokku leppinud. Üks rahuleping järgneb teisele, aga mida enam neid tehtakse, seda wähem wõidakse rahust eneseest kõneleda. Waewalt on nüüd Kuld Sarwe ääres Balkani tüli Hüdral üks pää maha löödud, kui talle juba kaks uut asemele kaswawad, Serbia-Albania piiril ja Greeka- ja Türgimaa wahel.

Konstantinopoli läbirääkimised, mis 16. (29.) sept. lõpnud, on wõrdlemisi siledalt ja rahulikult läinud. Neid on otse sõbralikult peetud. Aga selle sõprusе alusеks ei olnud wastastikune poolehoidmine wõi mõni tänu tundmus, waid ühine wihawaen ja tarwidus ühise waenlase, Greekamaa wastu ühte hoida. Need kiire rahutegemise põhjused on praegu tähtsamad kui rahulepingu sisu. Aga ka see ei ole tähtsuseta, et Bulgaria Demotika, Kirk Kilisse ja iseäranis Adrianopoli Türgimaale tagasi on andnud. Adrianopol, see tähendas lauda, kust Konstantinopolisse, mille järel nii paljude rahwaste igatsus käib, wõidi hüpata. Nüüdse rahuga on tsaar Ferdinand ütelnud, et ta keisri-linna enesele ei taha, wõi ta on wähemalt oma ja oma rahwa lootuste täitmise kauaks edasi lükanud. Bulgarlaste wana unistus on sellele nõuule ohwerdatud, suguwendasid Makedonias, kes türklaste ikke weel rohkem wihatud serblaste ja greeklaste ikke wastu wahetama on pidanud, teist korda ja lõpulikult wabastada.

Selle wastu ei ole waielda, et Adrianopol Türgimaale suurt silmapilklist wõitu tähendab. Tema on ema sõjas kaotatud ja Londonis ära lubatud Europa maadest osa tagasi saanud, mis wäikene wõib olla, aga oma ajalooliste mälestuste, strateegilise seisukorra ja riigi päälinna läheduse pärast tähtjas on. Türgi ministerium, walitsew Komiteerakond, sõjawägi, kelle tuli ja kärsitu iseseiswus walitsewad riigimehed kaasa on kiskunud, peawad tundma, et 16. (29.) septembri rahu suur politiline wõit on, mis nende teo täiesti on õigeks tunnistanud.

Politiline ja mitte sõjawäeline wõit! Lääne-Traakia tagasiwõtmine ei olnud suur sõjategu, waid oli paljas sõjawäeline manöwer, mis rahulolhawalt näib läinud olewat, aga õigust ei wõi anda eneseteadwuseks, mida nüüd Adrianopolis ja osalt ka Stambulis on märgata. Türklased ei ole muud teinud, kui iseseiswa otsuse terwe Europa nõuu wastu ruttu täitnud. Raske ei olnud see neil, selle järel kui Balkani ühendus koost laiale oli läinud ja Bulgaria löödud ja kõigilt poolt ümberpiiratud oli, ja sellepärast et Wenemaa nõrk oli ja waheşt ka ise weel Konstantinopoli kunagi kätte saawat loobab. Mitte sellepärast ei ole Türgimaa osa Traakiat Adrianopoliga tagasi saanud, et ta sõjawägi iseäranis tubli on olnud, waid ainult sellepärast, et ta kõiki politilisi tegurisi õieti on hinnanud.

Türgimaa on oma tahtmise läbi wiinud, aga tema sõbrad, kes teda Adrianopolisse niemast on hoiatanud, ei ole talle halba nõuu andnud. Nende arwamine on, et see Türgimaale õnnistust ei too, kui ta osa kaotatud maadest Europas tagasi saab. Türgimaa ei ole nii wõimetu, kui paljud ta lüüasaamise järel, läinud aasta lõpul, arwasiwad. Tahals ta kõike oma jõudu oma Aasia maadel tarwitada, nende kaitsmiseks ja edendamiseks, siis wõidaks itka weel uskuda, et tal tulewikku on. Aga jõudude killustamine, millele teda Konstantinopoli rahu sunnib, wapustab seda usku raskesti. Lääne pool Konstantinopoli tuleb kallid kindlusi ja suurt sõjawäge pidada, ja Türgimaa juhtiwad mehed peawad Europat palju rohkem silmas pidama kui Aasiat, türklaste waesuses olewat wanamaad.

Aga nüüd on teised Konstantinopoli rahulepingu tagajärjed ja tagajärgede wõimalused lähemal. Londoni rahu oli ainult leping uue piiri kohta. Bulgaria ja Türgimaa wahel ei jäänud ka see maksma, waid nüüdne, septembri-kuu leping muutis teda. Nüüd peawad ka weel teised Balkani riigid Konstantinopoliga lõpulikult rahu tegema. Suur hulk tähtsaid küsimusi nõuab alles korraldamist. Mis Serbiasse ja Montenegrosse puutub, kelle piirid Türgi omadega enam kokku ei puutu, siis ei tee see raskusi. Nemad ei taha Greekamaad, kes nende lepingu-osaline on, rahu läwe ette üksi jätta, muidu wõiksiwad nad Türgimaaga juba ammugi kokku leppinud olla.

Nüüdne küsimus on, kunas Greekamaa Türgimaaga ühendusele wõib jõuda. Küsimus on, kui otsekoheselt nüüd Konstantinopolis weel kokku leppida tahetakse. Greekamaal kardetakse juba, bulgarlased ja türklased olla walmis Greekamaalt ja Serbialt terwet wõidusaaki jälle ära wõtma: Makedoniat, Salonikt, Kawalat ja Egeji saari. Ja serblased ütlewad, terwe ahbanlaste wastuhakkamine olla ainult selle sõjaplaani täitmise algus; Greekamaa lepingu-osalisele tahetawat seega põhjas tööd anda.

Ühelgi ei ole nüüd enam julgust Balkani poolsaarel midagi wõimatuks kuulutada. Et Konstantinopolt rahu teraw ots tõepoolest Greekamaa ja Serbia wastu käib, on wäitsti õige. Aga loomulikum oleks küll, kui nüüd Balkani riigid natuke puhkaksiwad, et uue wõitluse tarwis jõudu koguda. Mis wõõrastele parem oleks, kas see, et kolmandat Balkani sõda mitu aastat ette walmistatakse, wõi see, et ta otsekohe algab, seda on raske ütelda. Aga wõõraste nõuu ei küsitagi. Wiimane aasta on näidanud, et Balkan Europalt luba ega nõuu ei palu.

(„Frankfurter Zeitung“.)

Wene riigist.

Tartus, 26. septembril 1913

Linnaomawalitsuste asemikkude kongressi järellaja.

Nagu teada, ei wõtnud kongressi juhataja Djakow wiimasel koosolekul A. Gutshkowi resolutsioni mitte hääletamise alla. Sarnase tegewiisi wastu on suur osa kongressi liikmeid protesti sisse andnud, mis nüüd „Retshi“ awaldatud. Osa kongressi liikmeid awaldab oma tõelikku nõusolemist A. Gutshkowi resolutsioniga, ühtlasi ka sügawat kahetsust, et kõik katsed ülsikute liikmete poolt kongressi tööd sinnapoole juhtida, kus sarnasele ettepanekule kindlat alust luua oleks wõidud, sihilikult nurjaeti, mille tõttu kongress ainult üksikuid omawalitsusesse puutuwaid küsimusi harutada wõis. Osa kongressi liikmeid on arwamises, et kongress oma ülesande ainult siis oleks täitnud, kui Gutshkowi poolt ettekantud resolutsion juba kongressi tööde algul wastu oleks wõetud ja edaspidistele töödele aluseks pandud. Ainult siis oleks wõimalik olnud selle korralageduse pääpõhjuste üle selgusele jõuda, mis praegusel ajal kõik Wenemaa linnad läbi elawad.

Beilise protsess.

Eile algas Kiiewi ringkonnakohtus juudi Beilise protsessi harutamine, keda ristiusku politsei Justshinski tapmises 12. märtsil 1911 süüdistatakse. Protsessi pääraskus langeb nüüd selle päale, kas tarwitawad juudid oma usuliste kommete täitmise juures kristlaste werd, wõi mitte. Kuna „tõsiwenelased“ ja juudiwastased selle kindlaks tõeasjaks loewad, mis ka praegusel ajal ette tulewat, waatawad teised sarnase arwamise kui keskaja ebausu jäätise päale. Selle kahe aasta jooksul, mil eeluurimine kestnud, on niihäsi Wene kui wäljamaa silmapaistwamad jõuud kulturalisel põllul niisuguse pöörase süüdistuse wastu, millel 20. aastasajas enam runmi ei tohiks olla, oma protestidega ägedasti üles astunud. Nüüd on pea terwe haritud ilma tähelepanemine Kiiewi poole pöördud, kus selle üle otsust tehtakse, kas ja kuipalju sarnasel ebausu arwamisel nõndanimetatud ritual-tapmiste kohta põhja all on.

Nagu telegrammid räägiwad, algas eile kohtuistumine kell 1/2 3. Juhatab Boldõrew, teisteks kohtuliikmeteks on Wigura, Jurkewitsh ja würst Shewahow. Süüdistajaks on Peterburi kohtupalati prokurõri abi Wipper. Tapetud Justshinski ema eest astuwad kodanliste nõudjatena üles Moskwa adwokadid Shmakow, Durassow ja riigiwolikogu liige Samõslowski. Beilist kaitsewad Grusenberg, Karabtshewski, Sarudnõj ja Grigorowitsh-Barski. Istumiseit wõtawad palju kohtuametnikke osa. Pärast harilikku wormiinduete täitmist teatab esimees, et 219-st tunnistajast 74 kohtu ette ei ole ilmunud, nende hulgas Wõgranow, Mistshuk ja Mitle. Asjatundjatest puudub kolm, nende hulgas professorid Taranuhin ja Sikorski, wiimane palub, et teda haiguse pärast kodus üle kuulataks. Süüdistaja näeb Wõgranowi puudumises meelega eemalehoidmist kohtuistumisest ja nõuab, et Wõgranow tingimata kohtu ette toodaks, sest et ta tunnistused õige tähtjad on. Pääle selle awaldab ta imestust, et endist kriminaalpolitsei ülemat Mistshuki kätte ei leita, mileks mõjuwaid abinõuusid tarwitusele tuleks wõtta. Shmakow on prokurõriga nõuus. Karabtshewski leiab tarwilikuks kohtuistumist otsekohe edasi lükata, kui nii tähtsat tunnistajat, nagu Wõgranow seda on, wõimalik ei ole kohtu ees üle kuulata. Ka Grusenberg nõuab, et Wõgranow tingimata kohtu ette toodaks, sest palju tunnistajaid hakkawad edaspidi tema tõenduste pääle oma üteluisi põhjendama; nii jama tuleks ka Mitle kohtu ette tuua ja terwe rida teisi tähtsaid tunnistajaid, kuna Sikorskit kodus üle kuulata wõiks. Prokurõr nõuab, et süüdistuse asi harutusele wõetaks, häda korral wõib Wõgranowi, Mistshuki ja Sikorski tunnistusi kohtus ette kanda; sedasama nõuab ka Samõslowski. Kahetunnilise nõuupidamise järele teeb kohus otsuseks asja edasi harutada, Mistshuki ja prof. Sikorski tunnistusi tähtsaks lugeda, Wõgranowi tunnistusi aga mitte tähtsaks; ei loe tarwilikuks Wõgranowi kohtu ette tuua ja määrab temale puudumise eest 100 r. trahwi. Walitakse loosi läbi 12 wannutatud meest, nimelt 7 talupoega, 2 wäikekodanikku ja 3 ametnikku, — kõik õigeusulised, nende wanemaks walitakse kubermangusekretär Melnikow. Prokurõri soowil wõetakse kõigepäält tunnistajate wannutamine käsile, süüdistuse alt kantakse järgmisel istumisel ette.

Rooma-katoliklastele

keelatakse jumalateenistuse pidamine õigeusu kombe järele Wenemaal piirides ära, nagu nüüd lõpulikult otsuseks olla tehtud. Põhjuseks olla see, et sarnased katoliklaste kirikud, kus jumalateenistusi Ida kombe järele Wene kirikukeeles peetakse, õigeusu koguduste liikmeid ehiteele wõiwad saata ja neid arwamisele wiia, nagu oleks siin õigeusu kirikuga tegemist. See keeld käib pääasjalikult uniatlaste kohta kes usuwabaduse manifestist saadik õigeusust katoliku-usku astunud — nende arw ulatawat 500 tuhande pääle — ja nüüd ladinakeelse jumalateenistusega rahul ei ole. Siiamaani oli Wenemaal ainult kolm katoliku preestrit (kõik endised Wene preestrid), kes Ida kombe järele jumalateenistust pidasid: nüüd on neil kaks annud Ladina keelt ära õppida.

Wene rahwa ühisus ja revolutsionärid.

Wene rahwa ühisus Odessas on „Retshi“ teatel hiljuti oma koosolekul otsusele jõudnud, et Wene riik praegu uue revolutsioni läwel seisab. Sarnaseks arwamiseks andwat muude hulgas põhjust Wladikaukasuse raudteeõnnetus ja kongressid, mis alal.sa toime pannakse. Kui „Retshi“ telegrammi uskuda, siis on ühisuse koosolek otsuseks teinud tugewa kaitsemise wastu ennast ette walmistada, ja kui tarwis peaks tulema, „Päitlipäewa öö“ toime panna. Pahempoolse ajakirjanduse üleplirt mineku wastu pidawat otsekohe mõjuwate abinõudega wälja astuma. Lõpuks wõetud resolutsion wastu, milles walitsusele soowi awaldatakse lahkusulisi terawalt silmas pidada, ja selle pääle tähendatakse, et juudid oma matmiste juures kristlaste werd tarwitawad.

Peterburist.

Sügisene ülewaade. Hooaeg on alanud. Sagedased seltside koosolekud, mõnel pühapäewal kogani miitu koosolekut korraga, räägiwad kõige selgemini, et suine seisak möödas ja kibe töö tegewusele kutsub.

Algawad jaoskondade koosolekud. Siin löödakse pind tõsiseks. Siit liigwad lained harju kõrgemale tõstes kesklelti poole, kus nad oktobri ehk nowembri-kuu pääkoosolekul kokkupõrgates kõrgema punktini tõusewad. Siit pääle algab langemise järk, et järgmisel aastal jälle tõusta. Nõnda on see Peterburi Eesti Haridusseltsis itka olnud. Siin löödi lahinguid ametikohtade pärast ja siit pidi Eesti asunduse tulewoont otsima, kui see küsimus kebagi huwitas. Nüüd aga on siin nähtawasti pöörak sündinud. Jaoskondade koosolekuh, kus esimesi walimisi toimetatakse, räägiwad selles asjas wäga iseloomulist keelt. Wiies jaoskond pidi walimisi korrama, sest et keegi liikmetest ei soowinud esimehe ametiit wastu wõtta. Pika läbirääkimiste järele saadi järgmisel koosolekul raskest küsimusest üle. Ka mujal wõib sedasama meeleolu märgata. Kewadel toonitas „Peterb. Teat.“, et haridusе küsimuses liig wähe elawust tundub. Need nähtused räägiwad, et huwitus haridusе wastu langemas on. Meie sammume käsikäes selle kurwa nähtusega, mis kodumaal maad on wõtnud, mis kaastöötajatelt usku oma töösse ähwardab riisuda, mille järeldusena edenemise käigus seisakut on märgata. Ja juba praegu wõime oletada, et tulewane Haridusseltsi pääkoosolek iseäralist elewust ei sünnita. Meie wõime weel samal ajal astuda — wõime kinnitada, et tsentrum üleüldse (ma mõtlen siin selle liigi pääle, mis meie asunduses tooni annab) on endiselt paigalt nihkunud ja praegu uut kohta on walimas, mis nähtawasti kõigi märkide järel meie rahaasutuste poole kaldub.

Meie rahaasutused on wastuwaidlemata hääde tagajärgedega töötanud. Ega siis muidu Laenu- ja Hoiu Ühisus niisugust küsimust, kui Peterburis majamureteemise küsimus, päewakorrale julgenud tõsta. Ja et see kawatsus juba ligemas tulewikus teoks tehtakse, selle üle ei maksa kahelda, sest ainult mõne kolmanda järgu tähtsusega peensuse tõttu lükati küsimuse lõpulik otsustamine edasi. — Üheks tähtsamaks päewaküsimuseks, mis praegu meeli kõigab, on tulewased õpetaja walimised (korraga kahed). Et küsimus alles wärske ja hiljuti päewakorrale tõsteti, siis pole ka weel midagi kindlaks kujuneda jõudnud. Nõnda palju wõib aga aimata, mida ka enam wähem ühiselt loodetakse, et nued õpetajad jõudube kehwas päälinna Eesti haritlaste koguteses wiljakaks tegurits tõuseks. p—.

Soomemaalt.

Helsingist. Esimene „ülerittline professor“ on „Russk. Slowo“ arwates K. Arabashin, keda Soome ülikooli kantsler, endine senator Markow asjatundjate otsuse wastu Helsingi ülikooli Wene kirjanduse professoriks on nimetanud. R. Slowo järele olewat K. Arabashin täitsa tundmata suurus Wene teaduses, „Birsh. Wedom.“ abitoimetaja, kelle nimi Wene teaduslistesse ajakirjadesse ainult pärast tema professoriks nimetamist juhtunud.

Kingitus. L. Carpelan on omas testamendis üle 30 tuh. marga haridusliseks otstarweteks kinkinud.

Kodumaalt.

Räpinast. Meil päiwil jõudis Prantsuse maalt kohalik kihelkonna-kooliõpetaja Madis Reisenbuk koju, kes juba teist suwe sääl Prantsuse keelt õppimas oli. M. Reisenbuk on esiteks kodukooliõpetaja-, pärast aga ülemkooliõpetaja-eksami Prantsuse keeles Besan es ülikooli juures ära teinud ja mõtleb nüüd keskkoolis ametisse hakata. Tema, kui wäsimata seltsitegelase ja uuemates wooludes eessammuja lahkumine ei ole meile räpinlastele sugugi armas, sest ta oli pääle selle tubli koolimees ja kaswatusteadlane. Kuid selle pääle waatamata jõudu noorele edasirühkijale uuel tööpõllul.

— Räpina feltsideühine maja, mida juba siin pool „koduks“ kutsume, jõuab pea katuse alla. Materjali puudusega on ehittajatel wõidelda, niisama tükib rahapuudus kinga pigistama. Maja saab toreda wäljanägemisega ja on meie kihelkonnas kirikute kõrwal suurem ja kallim ehitus.

— Karskuseselts „Wõhandu“ paneb 1. okt., pühapäewal Wõõbsu seltsimajas suurema rahwakoosoleku toime, kus kõnelejateks õpetaja O. Schulze ja Tartust A. Töllassepp on kutsutud. Iseäranis tohiks esimene kõneleja kuulajaid huwitada, sest tema kõneaineks on Räpina kihelkonna alkoholi tarwitamine ja selle tagajärjed. Meie õpetaja O. Schulze on pikemat aega seda küsimust uurinud. Niisama ei ole A. Töllassepp huwituseta kõneleja, sest tema wiimane ülesastumine Jaanipäewal Wõõbsus annab praegugi weel wett joojate weskitele jahwatada.

— Majandusline elu. Kapitali tarwitatakse Laenu- ja Hoiu-ühisusest õige ohtrasti ja selle tagajärjel tõusewad uued hooned taludes, ajakohased ehitused, iseäranis karjalaudad, sest Räpina on suuremalt jaolt juba karja pääle üle läinud. Lina ei anna enam suuremat sissetulekut, seemned sõõdetakse palju des talude karjale, sest piimana toob te

ikka oma 2 r. puudast sisse, kuna muidu puuda hind 1 r. 20 k. on.

Isegi mõisad ostawad linaseemneid karja toiduks kokku ja maksawad kaupmeestele kuni 140 kop. puuda eest. Ainult Kahkwa ja Meeksi wallas on weel suured linawäljad, mis talule suuremat sissetulekut annawad, sest lina leotused on siin hääd ja lina hind sent kõige parem olnud. Isegi Opotschka linad ei ole nii kallid seni olnud kui Kahkwa linad. Juurewilja loomadele tehti sel aastal palju rohkem maha kui ennem, kuid kuiwa kewade ja halwa seemne pärast künti mitmes talus pooled põllud üles. Harimise riistaks wõeti mitmel pool Planet Junior tarwitusele. Teistest uutest põlluharimise riistadest wõeti esimesel korral reaskülwimasin katsumise alla. Kõigis taludes lõigati wili juba masinatega. Näha on, nagu hakataks siinpool ka hobusekaswatuse pääle enam rõhku panema, kuid ühtegi sihti pole, kobatakse nagu pimedas.

Selle asemel on karjapidamine edasi läinud. Angleri pidajad on wiimasel ajal kahtlema lõõnud, sest nende lehmade piim ei taha naljalt üle 3, 4 protsendi raswa anda, kuna maakarja lehmil 3, 5—5 protsendi raswa on. Isegi seda tuleb ette, et endised kanged anglerite kaswatajad ei julge piimaühisuste liikmeks hakata, piima lahjuse pärast, ja katsuwad oma piima toobiwiisi eratsimestele ära anda ja seega neil elu sees katsuda hoida.

Oleks weel nimetada, et paar nooremat põllumeest seemnekaswatusega õnne katsusiwad, mis ka nendel hästi korda läks. Alapidamise pääle pannakse wähe rõhku.

Põllusaak oli tänawu keskmine. Rukkisaak hää 9—14 seemet, palju tungalteri, kuer keskmine 8—12 seemet, oder ka hää ja raske, osa 10 seemet, töll wili kannatas põua all. Kuiwa jügise tõttu edeneb wiljapeksmine jõudsasti, kartulid juba enamal jaol üles wõetud. Põllumehe suurem rahasaak on muidugi piimast.

Tööliste küsimus läheb iga aasta terawamaks ja palgad, pääle kooliõpetajate palkade, tõusewad kiiresti.

Suurem osa talutöölistest hakkawad kõiksugusteks meistriteks. Osalt on aidanud ka see töörahwast wähendada, et taluperemehed wäga wisalt maad popsidele tare asemeks andsiwad. Ka nüüdgi häwitawad mitmed weel popsikohasid.

Rahwaharidusse seisukord on siin hää, kuid, nagu mujal, nii ka siin enam „kangema" poo juures. Ainult wiimasel ajal on tütarlaste haridusse pääle rohkem rõhku hakatud panema.

Hakatakse enam majapidamise haridusse pääle rõhku panema, on noori inimesi majapidamise koolides õppimas, isegi esimene majapidamise instruktor on Räpina laps. Taluperemeeste hulgas on iga teine kolmas peremees suurema haridusega. Meie taluperemeeste aunks peab ütlema, et nad tööd ei põlga. Peremees on ikka siin tööl kõige ees. Meil ei ole siin „töö eestwõtjaid" palgalisi, nagu Wiljandi pool. Ja sugugi uudis pole, kui peremeeste pojad, kes ülikoolides õpiwad, suwe waheajal sõnnikukoorma eht wikati taga kõnniwad, mehed kui tammed tugewad.

1. nowembril hakkab siin kõrgem rahwakool käima (endine linnakool). Räpina annab sellele koolile õige suure abiraha, ligi 6000 r. ühekordselt ja 200 r. iga aasta. Kroonu poolt antakse koolile üle 7100 r. iga aasta, mun seas 300 r. käsitöö õpetamise jaoks. Arwati küll mõnel pool, et emakeelne kõrgem kool oleks parem olnud awada, mille wastu ka Räpina mehed ise ei waidle, kuid mete mehed ei tõna suuremat koormat enese selga wõtta. Emakeelne progümnasium oleks räpinlastelt, kellele oma seltsimaja ehitusgi muret teeb, kõige suuremat jõupingutust nõudnud, mida Räpina mitte kanda ei oleks jõudnud ja nii sai meile kõrgem rahwakool. —rg.

Mihkliist. Õpetaja walimine läheb tühjaks. Wõlla mõisa rentnik Juhanson, kelle käest konwendi juhataja G. Peterson hääle ära wõttis, sest et hääl Balti kroonumaade ametniku v. Steyersi pärast olewat, on Balti kroonumaade ülema Uspenski käest telegrammi saanud, kus öeldakse, et hääl ikkagi Johansoi päralt on. Nagu kuuleme, olla hra Johanson konwenti juhataja toimetuse wastu kaebtuse tõstnud, konwendi kõigi walimistega tühjaks tunnistada, ehk aga tema hääl walla saadikute häälte juurde arwata. Mõlemal juhtumisel oleks mõisnikkude kandidaat Luther wähemuses.

Wiljandist. Mihkli laadale, 24. sept. oli kariloomi küllalt toodud, ometi ei wõi laata palsuks nimetada. Ostmine oli elawa wõitu. Nuumale ostetawad pullid korjati pea ära, makseti 70—100 rbl. tükist. Nuumatud pullidest maksti elukaaluga 9—10 kop. Lehmad, mis hääd ja puhast tõugu, 100—120 r. Paremad 70—100 r. ja wanad ja wiletsad 40 kuni 70 r. Mullikad 50—60 rbl. Hobuste laat oli wäike, suurem osa müüjaid ja wahetajaid mustlased. Tööhobuseid oli wähe saada ja nõuti 150 kuni 200 r. Nooremaid ja paremaid hobuseid õige wähe. Hinnad 200 kuni 350 rbl. Tänawusest warsadest nõuti ja maksti 40—80 r. Müüa oli neid wähe. Awinurme meeste puunõud olid kõrges hinnas. Toobrist, mis aasta kümne eest 50—60 kop. nõuti, maksti nüüd 140—150 kop. Pange paar 85—95 kop. Wannid 1 rbl. Nurmikud 60—80 kop. Wenelased Peipsi ääres müüsid sibulaid, mis 5 kop. toop ja sigurid, mis 6 kop. nael maksid. Turul puutus igasuguseid kauba müütajaid silma. Tatarlased põlwili turu kiwide pääle laialilaotatud riide wirnade juures tegiwad nähtawalt hääd äri. Joobnuid paistis igalpool ümber liikumas. h.

Tartu teated.

Tartus, 26. septembril 1913.

Ühisuste tegelastele.

Ühistegewuse Büroo kawatseb oktobri-kuu keskel Tartus 5—6-päewalist kursust laenu- ja hoiu-ühisuste tegelastele toime panna.

Ettelugemiste kawa on järgmine:

1) Ühistegelise laenukorralduse ülesanded ja tähtsus. Ühistegeliste laenuasutuste tüüpused. Normal-põhjuskirjad. Wäikelaenu seadus.

2) Laenu- ja hoiu-ühisuste walitsuse organid, nende ülesanded ja kohused. Juhatus, nõukogu, pääkoosolek, rewisjoni-toimekond, kurator.

3) Laenu- ja hoiu-ühisuste operatsionid: A. Passiw-operatsionid: Talitusekapitalid: osa-, põhjus-, tagawara- ja erikapitalid. Hoiusummad. Laenud.

B. Aktiw-operatsionid: a) Laenu liikidest üleüldse: real- ja isiklik laen, elamise ja walmistuse laen, laenud asutamise- ja talitusekapitalideks. b) Kreditide arwamine, teadete kogumine ja kontrollerimine; laenude otstarbekohase tarwitamise järele walwamine. Laenude kindlustus: isiklik wastutus, käemehed, obligatsionid, wäärtpaberid, mitmesugused pandid. Laenude sissenõudmine.

Laenu- ja Hoiu-ühisuste raamatupidamine ja asjaajamine.

L. ja h. ühisuste raamatupidamisest üleüldse. Kassaraamat, liikmete-raamat, hoiusummade-raamat. Kuu- ja aastaaruannete kokkuseadmine ja rewiderimine. Wõlakirjad, arweraamatukesed ja teised asjaajamisesse puutuwad dokumendid, nende korraldamine ja alalhoidmine.

Ettelugejateks kutsutakse meie laenuasutuste tuttawamad tegelased.

Ettelugemiste koha ja aluse üle antakse kõikidele laenu- ja hoiu-ühisustele hiljem lähemalt teada. Seni palutakse aga ühisusi, kes oma tegelasi kursustele mõtlewad saata, sellest Ühistegewuse Büroole kuni 10. oktobrini Tallinna Wastast. Kred. Ühisuse ruumides, kirjalikult teatada. Kursustest osawõtmine on ühisustel, kes Büroo ülewalpidamiseks toetusraha maksawad, tasuta, teistel on selle eest 10 rbl. maksta.

Tartu linnawalimiste tähtaeg

on Liiwimaa kubermangulehes wälja kuulutatud. Linnawoliniktude walimine 1914.—1918. a. pääle wõetakse 8. weebruaril 1914 ette.

Ülikoolist.

Rõõmuga peab seda otsust terwitama, mis ülikooli walitsus raamatukogu direktori prof. W. E. Grabari ettepanekul teinud on. See on käsk ülikooli eksekutorile Doome waremeid põletispuude wirnadest, mis waremetesse möödalainud juwel ilmusid, wabastada, sest et põletis-puude hoidmine waremetes raamatukogule tulekahjulisest küljest hädaohtlikuks on tunnistatud.

— Kõigekõrgemalt poolt on luba antud haridusministeriumi õpetatud komitee summadest 7500 rubla Tartu ülikooli sisemise haiguste kliiniku ühe osa ülespidamise wõlgade tasuks ajutiseks laenata.

Teater.

„Kassijahil" on nii palju tõmbejõudu, et eilasel etendusel saal wäljamüüdud oli ja seisuplatsisid weel juurde lisati.

Karskuseseltsi „Karskuse Ühenduse" uute liikmete ülesandmisi wõtawad wastu asutajad: preili Dr. J. Sild, „Postimehe" toimetuses kella 9—1/22 ja hra H. Laksberg, Eesti tütarlaste koolis Tähi uul. 74 k. 10—1. Awamisekoosolek on pühap. 29. sept. k. 3 p. l. „Wanemuises".

Majandusteadusliisel õhtutund Noortemeeste Seltsis

reedel, 27. sept. õhtneleb üliõp. J. Parktal aine üle — „Ühiselu ja utopistide õpetused." Ta peatab lühidalt kapitalistlise majanduse rusuwa mõju juures ja seletab wastumõjust, mis see majanduse korb inimese mõistuses elule kutsus ja ühiselu paleustest, mis walitsewale seisukorrale wastu seati (A. Smith, Maltus, S. Simon, Fouriè j. t.).

Lasteaia Seltsi lotteri-allegrit,

mis 15. sept. „Wanemuises" toime pandi, wõib kõigiti hästi korda läinuks nimetada.

Sissetulekud oli järgmised: piletid 133 rbl., lilled 57 rbl. 80 kop., pupe 57 rbl. 78 kop., õnnekorw 30 rbl. 8 kop., loosid 1310 rbl. 28 k., korjamise lehed 377 r. 61 k., einelaud 67 rbl. 19 k.; kokku 2033 rbl. 74 kop.

Wäljaminekud olid:

muusika 40 rbl., margid 37 rbl. 58 kop., trükikulud 54 rbl. 6 kop., saali üür 25 rbl., mitmesug. wäikesed wäljaminekud 9 rbl. 25 k., lotteri rõngad 5 rbl. 46 kop., asju lotteriks ostetud 17 rbl. eest, töölistele 12 rbl. 80 k., teenijatele 1 rbl. 50 k.; kokku — 203 rbl. 85 k. Jääb järele puhast kasu 1830 rbl. 89 kop.

Palju tänu kõikidele, kes seda ilusat summa lahkesti koguda aitasid, nagu korjajad ja annetajad. Iseärants sooja tänu kõigile neile äriomanikkudele, kes lotteriks rikkalikult andeid saatsid. Ka tänu noortele neidudele ja üliõpilastele nende usina abi eest lotteri korralduse juures, niisama olgu ka kõik kaaskodanikud, kes lahkes i lotterist osawõtsid, tänatud.

Kõiki neid, kes weel mitte oma korjanduse lehti ära toonud ei ole, palutakse seda wõimalikult pea teha, olgugi tühjalt.

Lasteaia Seltsi eestseisus.

T. Puutööliste Ametiühisus

on oma senisest korterist, Mäe uul. nr. 1, Pihkwa uulitsasse nr. 12 kolinud. Uus korter on ruumikas ja sündsam. Ühisus maksab selle eest 150 r. aastas üüri.

Kohalik õigusteaduskonna üliõpilaste selts

annab teada, et ajalehtede teade, nagu annaks tähendatud selts uut õigusteadlist ajakirja „Юридическія Извѣстія" wälja, mitte õige ei ole. Seltsil ei olla tähendatud ajakirjaga midagi tegemist.

Maksuta õigusteadlist nõu

antakse Õigusteaduskonna üliõpilaste seltsis Soola uul. nr. 6, sissekäik hoowist, igapäew, troonu-, kiriku- ja nädalapühad juurde arwatud 1/21—1/25 p. l. Nõuküsijatele kergendusest on tõlk palgatud.

Eilmest lund.

hakkas täna kella kahe ümber Tartus kaunis kange tuulega sadama.

Streigi ajal mujale sõitnud tisleritöölistest

on mitmed nüüd Tartu tagasi pööranud. Tagasitulejad seletawad, et kuigi mujal, näitusels Peterburis, palgaolud paremad on, siiski elamine sääl sedawõrd kallim on, et kohawahetusest loodetawat tulu ei saa.

Õpetõudude wahetus.

Kooliõpetaja W. Tamman, kes enne linnakoolis lauluõpetajaks oli, on nüüd kohalikus Kaubanduse-teaduse edendamise seltsi kommerts-koolis sellesama õpetuse andjaks. Tema asemel on linnakoolis lauluõpetajaks käesolewast õpeaastast pääle wabakunstnik J. Awik.

Kaplani kauawabrik,

mis augusti-kuul osalt maha põles, hakkas neil päiwil uuesti töötama. Tartus on praegu 7 kauawabrikut.

Administratiwsel teel karistatud on neli päiwi Liiwimaa kuberneri poolt keegi Johan Suits 50 rublaga, ehk maksujõuetusel 3-näd. arrestiga Trahwimise põhjuseks on ilma lubata püssi kandmine.

Kirjawastused.

Jaan Kersna. Kõige uuem ja parem noodi õpetus on W. Tubin, Wiljalimängu õpetus ühes muusika õpetusega. Hind 50 kop. Saada „Postimehe" raamatkpl.

R. W. — „Lahkumisel" on alles õige noor töö. Ei ilmu.

ch. — Langus puud" ja „Kuhu kadus" on riimid ja mitte luuletused.

R. K. — „Killid" ja „Laul Noor-Eestile" jäawad wälja. Esimene ilmaaegne uudishimu, kuhu poole killid lendawad, teine ilma põhjenduseta wälde „Noor-Eesti" wastase seisukohalt. Teised ilmuwad.

Uuemad teated.

Wallawanem H. Niggul

on 24. skp. Wiljandi arrestimajas oma karistuseaega istuma hakanud. 16. skp. saadeti sis. asjade ministrile kuberneri ja kommissari tegewuse wastu kaebtus. 20. skp. saatis H. Niggol telegraii teel sisemiste asjade ministrile palwe, et karistuse täitmine seni edasi lükataks, kui asi kõrgemates walitsuse-asutustes läbi on waadatud. Wastust ei ole seni weel saadud ja nii pidi H. Niggol 24. skp. oma karistuse aega — 7 päewa arresti — ära istuma hakkama.

Wäikelaenuasutuste tegewuse kohta Liiwimaal

toob „Dsimt. Wehstn." ülewaate. Selle järele oli terwes kubermangus käinud aastal 136 wäikelaenu-asutust 60,199 liikmega. Ühisuste üleüldine bilans oli 45,108,392 rbl., seega 7,857,259 rbl. eelmise aasta omast suurem. Tagawara-kapitali üleüldine summa oli 665,500 rbl., puhaskasu 924,168 rbl. Oma tegewuse lõpetasid 2 ühisust, kes kokku 690 rbl. kahju said. Üleüldiselt oli wäikelaenu-asutuste seisukord Liiwimaal wäga hää.

Raudtee-ametnikkude palga kõrgendamine.

Üleüldise palgakõrgenduse tagajärjel, mis raudteedel 1. sept. s. a. maksma hakkas, on teedeministeriumi poolt ka raudtee masinistide palka suurendatud, nimelt II. järgu masinistide palka 480 rbl. päält 540 rbl. pääle aastas, III. järgu masinistide p. 450 rbl. päält 480 rbl. pääle ja abide palka I. järgus 348 rbl. päält 390 rbl. pääle ja II. järgus 310 rbl. päält 330 rbl. pääle.

Riigipanga poolt

antakse teada, et mõisnikkude põllupanga 5-protsendilised wõidulaenupaberid, mille wiimase kupongi tähtaeg kätte on jõudnud, ute wastu ümber wahetada tulewad. Neid wäärtpaberid wõetakse riigipanga osakondades ja renteides 2. okt. alates ümberwahetamiseks wastu, kus juures paberi omanikule nimeline kontramark wastu antakse. Wäärtpaberiga ühes tuleb sellekohane teadaandmine (заявление) paberite numbri ja seria nimetusega sisse anda, paberi enese pääle aga omaniku nime kirjutada. Uusi paberid hakatakse Peterburis 15. nowembrist pääle wälja andma. Neile ümberwahetajatele, kes wanad paberid 6 kuu jooksul sisse on andnud, saadetakse uued riigipanga kulul kätte.

Ajalehtede eeltsensur Narwas maksmas.

Narwa politseimeister nõudnud juba minewal nädalal trükikoja omanikult T. Franzdorfilt, et „Narwa Kiire" lehenumbrid, mis trükimasinast läbi on lastud, kohe politseisse wiidaks. Hra Franzdorf saatnudgi lehe sõnakuulelikult eeltsensuri . . . Antud käst lehešt „Wladiwostoki tööorjad" wälja jätta.

„Narwa Kiir".

Kõhutõbe wastu wõitlemiseks

Awinurmes ja Mustwee ümbruses, mis sääl elanikkude seas juba pikemat aega möllab, on maakonna ülemuse poolt arstiabikommisjon Lohusoosse saadetud, et haiguse suuremale laialelagunemisele piirisid panna.

Tõbi on palju ohwrid nõudnud.

Koha muutus.

Riia ringkonnakohtu prokurõri abi r. n. P. A. Fedorow nimetatakse „R. W." teatel Ahtõrski rahukogu esimeheks.

Lahti põllutööskooli

on järgmised eestlased wastu wõetud: Georg Peetson, Hendrik Tamm, J. Losmann, Martin Rebane, Mihkel Soomann ja Otto Raud.

Telegrammid.

Peterburi telegrafi-talituselt.

Ukrainlased Austria riigipäewal.

Wienis, 25. sept. — Et walimiseõiguse-paranduselt Galitsias asja ei ole saanud ja Ukraina ülikooli asutamisega wiiwitatakse, siis tegi riigipäewa Ukraina klub otsuseks walitsuse wastu wõitlust pidada.

Ungari saadikutekogust.

Budapestis, 25. sept. — Saadikutekogu koosolekud algasiwad. Iseseiswuse erakonna ja katoliku rahwaerakonna liikmed ei wõta neist osa. Põhjusseadusliste erakonna liikmed tulliwad Andrashi juhatusel saali. Kui päewakorda harutati, seletas Andrashi, mispärast tema erakond parlamendi tööst osa ei wõi wõtta. Niipea kui Tisza üles tõusis, et kõneleda, lahkus põhjusseadusе-erakond saalist.

Poincaré wõõrsilkäik Hispanias.

Madridis, 25. sept. — Kuningas ja kuninganna andsiwad eila õhtul Poincaré auuks pidusöögi. Kuningas ja president pidasiwad sääl südamlikka lauakõnesid.

Madridis, 25. sept. — Hispania kuningas ja Poincaré sõitsiwad Toledosse.

Pariisis, 25. sept. — Ajakirjandus arwab, et Madridis peetud lauaköned Prantsuse rahwa tundmuste kohased on, kes Hispaniale majandusliselt ja politiliselt liginemist rõõmuga terwitab.

Walimisewõitlus Italias.

Roomas, 25. sept. — Sitsiliast, Toskanast, Kampaniast ja Apuliast tuleb sõnumid, et walimiste pärast weriseid kokkupõrkamisi on olnud. Giolitti andis prefektidele käsu rewolwri kandmist walimisewõitluse ajal mitte lubada.

Greeka- ja Türgimaa.

Atenas, 25. sept. — Ministrite nõukogu harutab Türgi wastu-ettepanekuid, mis juba korraldatuks loetud küsimustes weel muudatusi nõuawad ja ka kirikumõõtsate ja Greekamaa ülemwalitsuse õigusi puudutawad. Läbirääkimised saawad arwatawasti kaua kestma, sellepärast et Otomani saadikutel kuigi suurt woli ei ole, ja kõige kohta Konstantinopoli otsust järel tuleb pärida.

Sofias, 25. sept. — Serbia sõnumid ei ole õiged, et Bulgaria oma wäe sõjajalale seab.

Serbia ja Albania.

Uskübis, 25. sept. — Prisreni minewa Serbia wäe ja albanlaste wahel on Ljuumas mõni werine kokkupõrkamine olnud. Albanlased saiwad eila Wranishta juures täiesti lüüa. Peaaegu terwe Ljuuma on nüüd albanlasteст puhas. Serbia wägi läks üle piiri Albaniasse, et strategilisi seisukohtasid enese kätte wõtta ja piiri albanlaste kallaletungimise wastu kindlaks teha.

Belgradis, 25. sept. — Saadikutekogu iseäraline koosolekute-järk algas. Reedel harutatakse Prahowo sadama ehitamise ettepanekut.

Montenegro ja Albania.

Tsetinjes, 25. sept. — Albanlased tungisiid Gusinje lähedal Montenegro wäele kallale. Täna uuendati wõitlust. Montenegrolased löid albanlased tagasi, ajasid nad üle piiri ja wõtsid Djakowitsa ümbruses mõne strategilise punkti ära. Neist said 2 meest surma ja 6 haawata.

Anarhia Albanias.

Wienis, 25. sept. — Albanlaste juhataja Nogga ütleb „Alb. Korr—is", et Albanias ajutist walitsust tõepoolest olemas ei ole, ja Ismail Kemal-bei maad üksi walitseb. See andwat kõiksugusеid ettewõtte-lubasid, mida tarwis ei olla ja mida Albania ialgi seadusliikuks ei wõiwat tunnistada.

Mis Jaapanis Juanshikai walitsusest arwatakse.

Tokios, 25. sept. — Ajakirjandus on Juanshikai walimise tagasihoidlikult wastu wõtnud. „Osaka Simbun" kirjutab: Juanshikai ei sea Hiinamaal korda ja-le, tema kiirendab ainult tema langemist. Wäljamaa laenud, mis Juanshikaile ta oma seisukorra kinnitamiseks andsiwad Hiinamaa nii kaugele ära, et nad majandusliselt ja päraſt ei saa enam kasu gatakse.

Rewolutsionäride

Newyorgis, 25. sept. (Ametlikult teatatakse: Frantseadusläste sõjawäge j wäe Horreonis lõõnud, wõtnud, mehed wangi w Alvaresi, tema datit surmanud.

Õhulaewa õnnetus

Newyorgis, 25. sept. kukkus üks õhusõitja 4 waatajatele pähe. Ka surma ja kolm meestera

---

Peterburis, 25. se mõistis „Wetsh. Wr." laialilaotamise pärast 100 rbl. trahwi.

— „Teadete Büroo waleks, nagu kawatseti wade ehitamise jaoks teha. Praegu ei olla sets mingisugust tarwidtuse täieliku programm teiste eelolewate wäljan

— Põllutöö ja ma on eelnõuu wälja töötanud ja seltskondlisi asutusi ametisseseadmises toetab.

— Riigipank kaw elewatori ehitada 58,8 jaoks, esiotsa Wolga ü kubermangudes.

— Mere-alamwäeli likult üleaja teenima j malt poolt sellekohased

— Ühistundel Mos tati ühepäewane gist wõtawad 9000 töö Narwa piirkonnas.

Wladikawkasis, 2 tus rõõwlit tungisiid kullasepa-äri kallale. sel politseiga sai üks p ühes pristawi abiga rõõwisiid kaupluse ära j wimise ajaks olid telef gatud.

Helsingis, 25. sep jal ühedigusluse seadus pandi magistradi liikm arresti.

Urgas, 25. sept. puhul wõeti Wene kõrg pidulikult wastu.

Astrahanis, 25. külas Osljankas kukku kaewandus sisse. list alla; wälja kaewo ja 8 rasketi töölist ei ole leitud, tetud.

Odessas, 25. sept. juhtumine on k kindlaks tehtud.

Moskwas, 25. se tööstuse-asutust 740 tö streiklõpeb ära. üleskutse elanikkudele, kokku koguda. Politsei ulitsarahutusi miseks kõiki a sõjaristaden wõtta.

Wäljaandja cand. J
Ajutine wastutaw toim

Tänase numbriga lermann't „Tunnel"

„Terwis" nr. 9 täna kaasas.

Jurjewi (Tartu)

Sellega on meil au üleüldiselt teada and

Wiljandis oma abipanga awa

mis kõiki põhjuskirja järele lubatud panga as

Äriruumid on von Colongue majas Lossi ja P

Kassa on awatud igapäew kl. 10—2, wäljaarwatud

Wiljandis, septembril 1913. a. P

H. MARGENS'I kun

Tartus, Fortuna uul. nr. 6.

Saksa- ja Wene-keele

algawad igapäew kella 8. 15 min. õhtu.

Saksa-, Wene- ja Eestikeelne kiir

algab 1. oktobril. Uusi õpilasi wõetakse kuni 1. oktobrini nihäl pääle wastu kooli kantselei, Fortuna uul. 6.

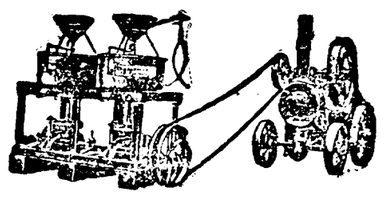

Walmis

päälmise, alumise ja

igale rehepek

igale jõumasina

Kasulikud kellel mingi jõume Hinnakirjad 7 kop

Eila, 25. sept. hom. k. 1/26 lahkus siit ilmast raske haiguse järele igawesele rahule 71½ aasta wanaduses

TOOMAS KUKK.

Matmine teisipäewal, 1. okt. Kawastu Marguselt Alatskiwi surnuaiale.

Leinajad omaksed.

---

22. sept. lahkus pika raske haiguse järel siit ilmast minu armas abikaas ja meie kallis isa ja wanaisa

MIHKEL KASK.

Matmine neljap., 26. sept. k. 4 p. l. Tartu-Maarja surnuaiale. Leinajad abikaasa, lapsed ja lastelapsed.

WANEMUINE.

Mihkli laada ajal

Pühapäewal, 29. septembril

LUDWIG THOMA õhtu.

1. **Lotte sünnipäew.** Lustmäng 1 waatuses.
2. **Auuraha.** Komöödia 1 waatuses.
3. **Esimeses klassis.** Talupojajant 1 waatuses.

Hakatus kell 8¼ õhtu.

Esmaspäewal, 30. septembril

Kauka jumal.

Rahwatükk 5 waat. (6 pildis). A. Kitzberg.

Hakatus kell 9 õhtu.

Walk — SÄDE.

Pühapäewal 29. septembril s. a.

Aino Tamme kontsert.

Hakatus kell ½8 õhtu.

Pääsetähtede eelmüük „Postimehe" raamatukpi. Moskwa uul.

Eesti E. Nooresoo e. h. S.
Raatuse uul. nr. 16.

Kõned.

Reedel 27. sept. kl. 9 õhtu.

Ühiselu ja utopistide õpetused

Kõneleb stud. jur. J. Parktal.

Pühap. 29. sept. kl. 4 p. l.

Udupildid lastele.

Egiptus. Seletab stud. hist. J. Tork.

Italia. Seletab stud. med. J. Leppik.

Kell 7 õhtu.

Egiptus.

(udupilditega.)

1. **Egiptuse maa.** Kõneleb proua Marie Tork.
2. **Egiptuse kultura.** Kõneleb stud. hist. J. Tork.

Pääsetähed 5 kop.

W. M. O.

Requiemi

harjutus homme kell 9 õhtu Wanemuises.

„Täara".

Laupäewal 28. septembril s. a.

Perekonna-õhtu.

Eeskawas: Laul, lauluge-mised, spordiettek. ja näit emäng.

TANTS.

Hästi kuiwatatud

pruuli-otre

ostab ja maksab kõrget hinda

Gembrinuse õllewabrik,
Tartus, Emajõe uul. 12—14, telefon 119.

Riia Eesti Hariduse ja Ablandmise Selts.

Pühapäewal, 29. septembril s. a. oma ruum. Suure Laagri uul. 62

Molière 4 w. naljamäng

Jhnus.

Hakatus kell 8 õhtu.

Pääle näitemängu

TANTS.

Äriruumid

ühes korteri ja köögiga on wälja üürida, Küütli uul. 18

Müütakse

pruugitud ritideid, wateritud palitud sügise palitud, kostüümid, säärikud, pabjad, boa muhweb, talwe mütsid, kasukad ja joped, kapp ja kast Uueturu uul. 24.

Suure ja ilusa

poeruumi

Põltsamaa alewis, kõige parema kauplule koha pääl, üürib pikema aja pääle wälja Wana-Põltsamaa mõisa walitsus, чр. Оберпа-ленъ. 68

Rauapood

on ära müüa omaniku surma pärast Rauaturus nr. 15.

Uued poodi hooned

on odawasti müüa, Wastse-Kuuste Pabari külas ära wedamiseks ehk kohal kauplemiseks. Kaupa tehakse Wastse-Kuuste Oleski-Seppa talus, ehk Jurjewis Riia uul. nr. 69, kr. 9. 68

---

6 **Pood**

kõige kraamiga on kohe ära anda. Pool määrtust wõib wõlgu jääda. Suusõnal teatust saab Юрьевъ, гостиница Европа, Каськъ.

Tuba

on üürile anda Riia uul. nr. 2, hind 4 rbl. kuu. Läh. t. Küüni uul. 3, II. kor. pääl, k. 1—2.

Korterid

1 toalised, on üürile anda Kastani uul. nr. 89. Lähem. teat. majahoidja juures. 6

Kilingi-Nõmme alewikus on Tamman'i päriselt päralt olewad mitmed hästi sisseseatud

majad

wabatahtlikult müüa. Majad on kõigeparema kauplemise koha pääl. Lähemaid teateid saab Pärnus Adw. Wiitak'i käest Riia uul. 3, ja Tartus adwokat Reisik'i käest Peterburi uul. nr. 4. 6

Kingsepa surma pärast on müüa täielikud **kingsepa-tööriistad** ja uus postmasin. Järele küsida Adawere mõisas üle Põltsamaa, Grünwaldi käest. 69

Puhwetikapp,

lambid, ritidewarnad (kohased seltsidele), taldrekud, klaasid jne. on müüa Raatuse uul. nr. 16, seltsimajas, küsida teenri käest.

Kummutid

jne. on müüa Maarjamõisa uul. nr. 9, tisleri juures. 78

Odawasti müüa

peaaegu uus tsirkli-asjade kogu ja Saksa ja Wene keelsed raamatud Kiwi uul. nr. 1, kr. 3.

Uus hamba-kliinik

Tartus, Poodi uul. 3, krt. 2, wastu Tschernowi poodi.

Teatan sellekäi auust. publikum., et ma 25. sept. s. a. oma õnese

hambakliiniku awan

Hammaste wälja wõtmine, arstimine ja plomberimine ilma waluta, **kunsthambad,** kuld tööd. Hinnad arstiwalitsuse poolt kinnitatud madala taksi järele. Wastuwõtmine terwe päew, reedetel wasemateie **hinnata.**

Hambaarst L. Golomb.
Poodi uul. nr. 3.

I. Tartu hamba-kliinik

Riia uul. nr. 3,

telef. 229, — asutatud 1906. a. — **awatud terwe päew.**

Hammaste arstimine, plomberimine ja wäljatõmbamine ilma waluta. **Kunstlised hambad** (kullast, portselanist). Maksu rawitsemise eest wõetakse arstiwalitsuse poolt kinnitatud madala taksi järele.

Kullasepa-äri

ja töökoda

Aleksandri uul. 1 wõõrastem. Londoni all.

Soowitan kihla, laulatuse ja moodu

sõrmuseid

ja teisi kuld, uuskuld ja hõbe ehteasju.

Tellimised uute tööde ja paranduste pääle. Kuldamine ja hõbetamine. Hinnad odawad.

Uueturu uul. Wäike kaubahoow nr. 20—21 on saada pruugitud

sügise ja talwe palituid,

pikad ja lühikesed kasukad, joped, weesaapaid ja kammasfid, sulepatju ja sulgi, nopitud ja noppimata. Sankel Kaplan.

M. A. Trofimikow'i

wõljaantud raamatute ja piltide päälaadu Tartu ja ümbruskonna jaoks on

K. Koplus'e end. K. A. Raagi

raamatukaupluses, Riia uul. nr. 4.

Kawastu mõisas, Tartu kreisis on weel hästi

müüdawaid

maakohtasi

saada ja päälе teiste kohtade saawad ka müüdud parajate hindadega sularaha ehk Põllupankade läbi. Wiira karjamõisa, metsawalitsuse asukoht ja Sooranna metsawahikoht, nende ümbruses olewate maadega. Ligemat mõisa kontoris.

Tarwastu poeglaste kihelkonna kooli pääle walitakse 5. okt. kell 3 p. l. kihelkonna

kooliõpetaja abiline.

Kohasoowijad andku ennast üles Tarwastu kihelkonnakooli walitsusele. Tarwastu kihelkonnakooli walitsus.

Kaseritsa wald tarwitab „Kolepi" kooli pääle

kooliõpetajat.

Walimine on 3. okt. s. a. kell 12 l. wallamajas, wolikogu ees. Palk kokkuleppimise järele. Ametiõiguslisi kandidatisid palutakse tähendatud ajaks kohale ilmuda. Wallamaja 6 wersta Wõru raudteejaamast.

Ostetakse mulda

ja prügi platsi täitmiseks **Fortuna uul. nr. 6.**

Juhtumisel kasulik ostukoht Aia uul. nr. 2, hoowis, 1 trepp,

saab müüdud

alla oma sissesõstu hinna

kõikfugu

kirjutus- ja joonistus-materjali:

heftid, kladed, pliiatsid, suled j.n.e., postpaber, ümbrikud, tsirkliasetid, lineaalid j.n.e. Albumid, pildiraamid j.n.e. Ka kõikfugu pudukaupa ja seebid, lõhnaõlid, kosmetika kaup j.n.e. Müük iga päew kl. 3—½6 p. l.

Laatre wallawalitsus annab sellega teada, et 29. sept. s. a. on kohaliku wolikogu ees kell 3 p. l.

walla kooliõpetaja walimine.

Laatres, 25. sept. 1913. a. № 845. Wallawalitsus.

Töö-pakkumised.

Korralikud, töölad

noored inimesed,

kes mõisawahi ametit põhjalikult ära soowiwad õppida, wõetakse wastu; priit ülespidamine. Õpetuse eest maksu ei wõeta. Soowitatakse koht. Adr.: Oberförster W. Bergmann, Jerwen pr Werro. 7

Tartu leheartell tarwitab

lehemüüjat

Küütri uul. nr. 3; tulla kl. 5—8 pääle l.

Plekksepad ja maalerid

leiawad kohe teenistust Walgas Rosenbergi masinawabrikus.

Kainet

tööjuhatajat

tarwitab pagariäri A. Kübar Raatuse uul. nr. 40.

Wenemaale,

witsa ja puhastuse (rechi) wabrikusse tarwitatakse hääde tingimistega õpilast. Wast. 7 kop. mark. Adr.: Минск, губ. м. Брагинъ до востреб. Г. К.

---

2 tüdrukut

ja ühte õpilast tarwitab H. Laakmann't riiwitrükikoda.

Kaine majahoidja

leiab kohta Peterburi uul. nr. 77. 6

Terwe

witsakas tüdruk,

kes hästi Wene keelt räägib, saab üksteenija koha Uus-Kastani uul. 1-a krt. 1. Teifs. 6

---

2 sepaõpipoissi

tarwitatakse Kastani uul. 57.

Tööpoissi

on tarwis pagari juurde Jakobi uul. nr. 17.

Otsitakse

lapsetüdrukut,

kes hästi õmmelda oskab ja Saksa keelt räägib. Järelküsida Tolstoi uul 10/4 kella 6—9 õhtu.

Witsakas müüjanna,

kes kolmes kohalikus keeles osaw, leiab kohta. Wõib ka olla noor neitu, kes enne õppima peab. Üles anda selle lehe tal. „Hää koht" all. Kirjut. Saksa ehk Eesti keeles oma nimi, wanadus, adress ja kas ja kui kaua kusagil mujal olnud.

Otsitakse

tüdrukut,

kellel tunnistused on, üksteenijaks Karlowa uul. nr. 25.

Maale otsitakse kahte

toatüdrukut,

teine peab pesu pesema. Üles anda neljapäewa õhtu, ehk reedi hommiku wana Peterburi wõõrastemajas.

Tüdruk

leiab kohta Tolstoi uul. nr. 5.

Lapsehoidja,

kes Wene ja Saksa keelt räägib, saab kohta, palk 6 rbl. Riia uul nr. 48, krt. 5.

Tüdruk

üksteenijaks wõib ennast üles anda. Üllec uul. nr. 57 eestuks, pahemat käit

---

Otsitakse

takitajat,

kes Wene keelt räägib. Aleksandri uul. 43-a, krt. 1.

Tarwitatakse

tüdrukut

Tähe uul. nr. 58, krt. 8.

Noored tütarlapsed,

kes soowiwad õmblustööd üles kunst-joonistuse ja kunst-käsitööd ära õppida, wõetakse wastu Kauba uul. nr. 1, sääl wõiwad ka korterit saada. Diplomeeritud juhatajanna. Lupaklikult O. Riiwit Kauba uul. nr. 1.

Tüdrukut

on tarwis Uus-Sawi uul. nr. 4, tulla kl. 5—8 p. l.

Wanemat naaster.

on tarwis lapse juurde Malaturu uul. nr. 6.

Tisleri-töötegijat

on tarwis Tartus, Raatuse uul. nr. 16-a, J. Saag.

Aednikku

ja potsikesi ala tõsise tarwitatakse Kroonuaeda.

Tütarlapsed,

kes tahawad õmmelust wälja õppida täielikult ja ka lõikejoonistust, wõiwad endid ülesanda Katharina uul. nr. 2, krt. 4, E. Mõormann.

Noored tütarlapsed,

kes naesterahwa, lasterõivete ja pesu õmblust ära õppida soowiwad, wõiwad endid üles anda Riia uul. nr. 1-a, krt. 2. Üks maalt õppija wõib sääl korteris saada.

Lapsehoidjat,

kes Wene keelt räägib, otsitakse Erne uul. 34, krt. 7.

Otsitakse

tüdrukut

Suurturg 7, IV korral.

Tüdrukut

on tarwis Raatuse uul. nr. 41, sõõgimajasse.

Tüdrukut

tööli ja tuppa on tarwis Pargi uul. nr. 4, krt. 2.

Pagari poissi

on tarwis Tähe uul. nr. 67.

Korralikku wanemat

naesterahwast

on tarwis lapse juurde Lootuse uul. nr. 2-a kort. 3.

Tütarlaps,

kes õmmelda oskab, ja õpilasi tarwitatakse Tähe uul. 74, hoowis.

Tüdrukut

on tarwis üksteenijaks Tähe uul. 71, krt. 1.

Töö-otsimised.

Eesti üliõpilane

walmistab jõudsasti Wene keele kõnes, kirjas ja mathematikas Tähe u. nr. 70, Hambaarstil kr. kella 3—5.

Tunde antakse

ja walmistatakse eksamitele keskk. sisse astumiseks, adtegi õp., wabatht. ja t. n. l. Küsida Aleksandri uul. 24, kr. 10, 3—4. 6

СТУДЕНТЪ И. Ю. У. даетъ уроки за ср. уч. зав. Тутъ же даютъ уроки франц. яз. Яковлевская 38—4 (ходъ со двора) Видѣть можно отъ 5—6 веч. 6

Wiinapõletaja abiline

otsib kohta, kas puhastuse ehk põletuse wabriku. Soowitused hääd. Kirjad palun selle lehe talitusesse „wiinapõletaja abiline" all. 6

Опытная учительница готовитъ и реп. во всѣ кл. муж. и женск. сред. учеб. завед. спец. математика и русскій языкъ (сочиненіе) Лепникская № 9, кв. 3, отъ 1—3, уч. Финкель. 46

Tundisid

Saksa- ja Prantsuse keeles, järelaitam. tundisid teistes keskkooli õpeasjades antakse Tähe u. nl. 58, kr. 4, II korra p. Kodus 10—12, 3—4.

Odawasti annan

tundisid

kõigis õpeainetes ja keeltes Tolstoi uul. 11, kr. 10.

Õpetan Saksa keelt

3 kuu jooksul rääkima ja annan klawerikunstidisid. Maks 5 rbl. kuu palun ette maksta. Sääl. leiab naester. woodi aset. Kiwi uul. nr. 20, kr. 2, minna hoowisi.

3—4 kuuga

õpetan

Saksa ja Wene keelt selgesti rääkima ja kirjutama (ainult täiskaswanud). Päälе selle annan weel eratundisid teistes gümn. õpeasjades ja walmistan wastutusega teskkoolidesse sisseastumiseks ette. Adr.: Tartus Kirjas uul. nr. 13, hoowi maja. Kodus kella 10—12 ja 3—4.

Ülitoredaid kodukoetud willast palitu, ülikonna ja kooliõpilaste wormi

riiet

on saada Jaani kiriku juures Lutsu uul. nr. 16, Tartus. Ausa palkilult E. Aindt.

Pood

on ära anda, sõnnis ajalehe müümiseks. Lähemat Küütli uul. nr. 1, poodist.

---

1 hobuse woorimehe

raud-troska

on müüa Karlowa uul. nr 76.

Millast õhuseriiet

17 r.

ja mutb ritideid suures wäljawalikus iseäralistе odawate hindadega soowitab H. Schmidt Raatuse ees 16.

Aurulaewa sõit Läntsе ja Tartu wahel

lõpeb ära

2. oktobril s. a. Wiimane aurulaew sõidab Läntsest kl. 5.30 m. hommiku wälja.

Ülevimaa aurulaewasõidu Ühisus.

Ämmaproua

A. Willmann,

Keiserliku Peterburi instituudi lõpetanud, annab naesterahwastele nõu ja abi ja paneb kaisserõugeid. — Tartus, Raatuse uul. nr. 10, krt. 4.

Reisin ära

28. sept. 3 päewa pääle.

Dr. F. Klau.

Kinni

on pühade pärast minu kauplus laupäewal 28. sp.

Ch. N. Klompus.

---

2 hääd wäheprungitud

pianinod

on müüa ehk üürida, järele küsida Weski uul. nr. 28, telef. 186, B. Sohnwald, tapeti- ja wärwikauplusest.

Pood ära anda

elumuutmise pärast, säälsamas on ka üks piimanõu, toobid, ritul, poodi-silt ja 2 laalu müüa. Teatust saab Tähe uul. 87, poodist.

Hõõwlipinki

soowitakse osta. Üles anda Meltsiweski uul. nr. 68, krt. 8.

Olen uuesti alganud ja teen

naester. kostümisid,

kleittisid ja pesu. Töö on korralik ja hää, hind wõimalikult odaw. Lootuse uul. 25, krt. 2, II. kor.

Wiisakas noormees

otsib korterit ja kosti soowitaw Wene perekonda. Adr. ja hind üles anda s. l. tal. „Korter" all.

Hääd tõugu

wabarnaid

on müüa Tigi uul. nr. 18.

Wäike tuba

üürile anda, hoowi majas Aleksandri uul. 29, krt. 6.

Elektri-kellad

saawad ruttu ja odawasti üleseatud, töö wõetakse wastutusega wastu. Pikkwa uul. 70-b, krt. 5, k. 8—12 ja Kroonuaia uul. 21, krt. 8, k. 2—6. A. Mõttel.

Meie wärnitsa tarwitajatele teatame et wärnitsa hinda

40 kop.

puuda päält alandanud olemе.

H. Lell & P. Juuk,
lina- ja wiljakontor
Riia uul. nr. 77, telef. 144.

Maja müüa

wälkse sisemaksuga ü. linnajaos, kauplusе-ruumiga, ja ilusa wiljapuu-aiaga. Lähemat Turu uul. nr. 23, krt. 2.

Kooli

heftisid ja kladesid

soowitab

„Postimehe" raamatukpl.

Posti pääl kadunud

25. sept. lõuna ajal wäike naesterahwa käeraha tilla woodriga; raha sees ei olnud, kuid omanikule wäga tarwilikud asjad, nagu isekraamis taskuraamatukene ja näpitsprill. Leidja palutakse et ta hää tahu eest Tähe uul. 8 pr. v. Freyle ära tooks.

Õõsel wastu 20/21. sept. s. a. waraste Wecri wal. Tõraverе mõisrit, mustjas ratsajas 7 a. wana rumm-hobune ühes ritsitadega ja webruwantiga ära. Tundem.: hob. lakk pahem. p pääl ära põetud, umbes 2 aria. 2½ wersi. kõrge, pahemal pool sedulga all walge märk, wanker pool patent teigedega, seest punase plüüsiga polsterdatud, parempool. tagumisel rattal kõdarad lahti. Hobuse hind 170 r. Wankri määrtus umbes 160 r. 80 rbl. waewataju sellele, kes waraste tud asjad kätte juhatab.

Õõsel 21/22. septembril waraste Awinurme wallast Kiisa külast

hobune ära.

Märgid: kõrb mära, 5 a. wana, 2 arsi. kõrge, paremal pool silma ripsmete karwades walged karwad, pahemal pool reie kuljes arm, must saba, must lakk pahemal pool. keha pääl harwalt seiswad walged täpid, 180 r. määrt. Kes selle hobuse Awinurme walda Kiisa külasse omanikule üles annab, nii et kätte saab, saab 25 rbl. waewataju.

Andres Kitk.

Pakkumiste kuulutaja.

Täna kuni kl. 10 hom. on pakkumisi järgmiste kuulutuste pääle tulnud:

Sõõgimaja	4	kirja.
Puukaup	1	„
J. H.	3	„
A. B.	1	„
Maakoht	1	„
K. O.	1	„
1000 ja 2000	1	„

„Postimehe" tal.

Печатать разрѣшено полиціею — Юрьевъ 26-го сентября 1913 г. — Trükkinud „Postimehe" trükikojas Tartus.